

Makkos Mária kegyhely története

A *Budakeszi* határában levő kegyhely története az 1731-es esztendőig megy vissza. **Traub János** sváb parasztleánynek a szenvedő Krisztus képe jelent meg egy tölgyfánál, amelyre ezután az Istenanyát ábrázoló papír szentképet akasztott. Valahányszor erre vitte az útja, köszöntötte Máriát. Egy évvel később súlyosan megbetegedett, s a halál közelében megfogadta, ha felgyógyul, egy szebb, tartósabb olajfestményt fog a fára helyezni.

A kegyhely kialakulása a kezdetektől a mai napig szorosan összekapcsolódik a budakeszi sváb családok életével. Történetét több tanulmány és könyv is feldolgozta már. 2019-ben azonban frissen felbukkant forrásokra is támaszkodva, ősi budakeszi családok leszármazottainak bevonásával, a tudományos kutatómunkát személyes élményekkel – szerteágazó és összefonódó szákkal – gazdagító újabb, igazán különleges könyv készült. A szerzőkkel, **dr. Salamin Andrással** és **Herein Máriával** a kegyhely évadnyitó búcsúján, a templomkertben beszélgettünk arról, hogyan jött létre s mit jelent a budakeszieknek ez a több mint ötszáz képet tartalmazó, magyar és német nyelvű kötet.

A kegytemplom és környéke az évadnyitó búcsú idején, május első vasárnapján idén a kijárási korlátozások miatt néptelen maradt. Főbúcsúján, szeptember negyedik vasárnapján Spányi Antal, a Székesfehérvári egyházmegye püspöke a biztonsági előírások mellett megtartott szabadtéri ünnepi szentmisén arra buzdított, a „szokásos lelki rabságokon” túl a járványveszélyben is forduljunk a Fogolykiváltó Boldogasszonyhoz. A két búcsú a templom történetében két jelentős időre emlékeztet, első virágkorára a trinitárius (fogolykiváltó) rend alatt, és újjáépítése utáni felszentelésére 1950 májusában.

A kegytemplom rövid története

Miután Traub János látomását, majd csodálatos gyógyulását és több hasonló rendkívüli gyógyulást 1737-ben alaposan kivizsgálta az egyház, a következő évben kegyhelyi rangra emelte a helyszínt, és engedélyezte egy kápolna építését is. A következő évben felépült egy fakápolna a zarándokok adományából a tölgyfa köré, amelyre Traub János a Madonna-képet akasztotta. A helyet kezdetben két remete gondozta, majd 1748-ban a terület földbirtokosa, *Zichy* Miklós gróf a családjukkal szoros kapcsolatban álló trinitárius rendnek adományozta. Mint azt már említettük, hozzájuk kötődik a kegyhely főbúcsúja. Az 1198-ban alapított rend tagjai életüket a fogolyként szenvedő keresztények kiváltásának szentelték. A trinitáriusok a fakápolna mellé rendházat (1748-49), majd a fakápolna helyén zárdával egybeépített kőtemplomot (1762-68) építettek. A kegyhely népszerűsége egyre nőtt. Ennek a virágzásnak vetett véget II. József szekularizációs rendelete 1782-ben. A trinitárius rend feloszlásával, vagyonuk elárverezésével a terület az idővel lepusztult templommal, kolostorral 1784-ben egy budakeszi parasztember, *Josephus Holl* birtokába került. A Madonna-képet a budakeszi plébániatemplomba menekítették. Miközben Makkos Márián már csak rom maradt, a

Buda-környékiek továbbra is kedvelt elvonulásra, csendes imára alkalmas helyként tartották számon. A Holl család egyik leszármazottja 1917-ben a templomrom területét felajánlotta megvételre Budakeszi akkori plébánosának. Így került ismét egyházi tulajdonba, és egy kis kápolnát alakítottak itt ki. A templom háború utáni újjáépítésének fő mozgatója a foglyokért való imádság volt. A helyreállítást a szerzita rend végezte. A romokon helyreállított templom felszentelésének évében, 1950-ben a szerzetesrendek feloszlása miatt a szerziták távozni kényszerültek. A kegyhely vezető lelkésze, a jezsuita *Tamás* János 1985-ben történt nyugdíjazásáig áldozatos munkával tartotta fenn a templomot, amely 2000-től a budakeszi plébánia felügyelete alá került.

Család- és helytörténet

A szerzők kutatásait nagyban segítették a kegyhelyhez való személyes kötődésük, helyismeretük, családi kapcsolataik. *Herein* Máriát idekötik a gyerekkori emlékek, a rokoni szálak, a budakeszi egyházi kórus fellépései, családi események. Édesapja, *Herein* Gyula helytörténeti és levéltári kutatómunkája, családi képarchívuma jelentette azt az alapot, amelyet saját zarándoklatai, az előző nemzedékek még élő tanúinak elbeszélései tesznek fordulatossá, már-már szövevényessé. Személyes kapcsolatok mentén egyre terebélyesedett a könyvhöz gyűjtött anyag. Traub János családtörténete a németországi Svábföldre vezet vissza, ahonnan a Budakeszire betelepülők is érkeztek a XVIII. században. A származásukat kutató, de legalábbis számontartó budakeszi sváb családok is visszavezetik őseik sorát arra az időre, amikor Traub János szülei Budakeszire érkeztek, és az ifjú a látomást és a csodás gyógyulást átélte. A könyvben ők nemcsak egy kegyhely történetét olvassák, hanem saját történetüket is, hiszen az összefonódott a látomás helyszínével. Különösen gazdag családtörténeti anyagot gyűjtött össze *Anna von Staden* (szül.

A kutatócsapat (balról jobbra Salamin András, Herein Mária, Anna von Staden) a németországi Szent Tölgynél

Az első fakápolna és rendház Makkos Márián a Szoptató Madonna-képpel egy korabeli szentképen (1750)

A Makkos Mária-i kegykép a kegytemplomban

Holl Annamária), akinek a felmenői között volt az a *Holl József*, akinek egykor (1784) a birtokába került a kegyhely területe a templom maradványaival együtt.

Mai napig szoros kapcsolatban állok édesanyám gyerekkori barátnőjével, Holl Nusival – meséli Herein Mária. – Tízéves volt, amikor kitelepítették őket Németországba. Azóta ott él, ám az évek során nem csökkent a kötődése Budakeszihez. Amikor 2010-ben meglátogattam németországi otthonában, és lakásában láttam a sok régi képet, akkor értettem meg, mit jelentett nekik elszakadni a szülőfalujuktól, és miért őriz annyi emléket. Egész életében folyamatos kutatómunkát végzett, ezek egy része meg is jelent a 2011-es *Deutscher Kalender*ben, 2016-os hazalátogatásakor pedig újabb nagyon gazdag anyagot hozott magával. Kifejezte a vágyát, hogy szeretné, ha megjelenne a kegyhely teljes története, amiben az ő anyaga is helyet kapna. A *St. Gerhards Werk* Ungarn Magyarországi Katolikus Németek Egyesületének alelnökeként többször szerveztem zárandoklatot Budakeszire, ezekről is gazdag anyag állt már készen nálam németül. Édesapámnak is itt volt gyümölcsöse háromszáz méterre a templomtól. Lelkes lokálpatriótaként sokat kutatott a Zichy-levéltárban is, és a nyolcvanas évektől kezdve kis helytörténeti füzetekben adta ki Budakeszi történetét, köztük egy fejezet Makkos Máriával foglalkozott. Valaha minden fényképre ráírták, mikor készült, ki van rajta, és ez most forrásértékkel bírt. Bőséges anyag állt tehát rendelkezésre, és várt a szerkesztésre.

A sok meglévő, megírt anyag mellett teljesen új forrásként került elő a székesfehérvári püspöki levéltárból az egyetlen példányban meglévő, kéziratos, latin és német nyelvű háztörténet és csodás gyógyulások leírása abból az időből, amikor a kegyhely a trinitárius rend birtokában volt – folytatja dr. Salamin András. – A trinitárius kéziratok 1748-tól 1782-ig naplószerűen őrzik a kegyhely eseményeit, a rendház és templom életének mozzanatait. *Bednárík*

György és fia, János lefordították és feldolgozták a forrásokat. A csodatévő tölgy őrzői címmel 2018-ban jelent meg magyar nyelven a *Budapesti Helytörténeti Tanulmányok* sorozatban. Mi is közlünk belőle érdekes részleteket. Ehhez hasonló értékes történelmi forrás még a Tamás János atya által 1951-1985 között vezetett *Historia Domus* („a ház története”).

Kalandozás a múltban és jelenben

A kegyhely történetét a németek betelepülésétől kezdve az itt élő németiség történetébe ágyazva akartuk vizsgálni – meséli Herein Mária. – Már a XVII. század legvégén megjelentek betelepülő családok, aztán a betelepülés igazi hullámával a XVIII. században érkeztek a legtöbben. Ekkor jöhetett a Traub család is, mert János nevű fiúk keresztelése 1714-ben már Budakeszin van bejegyezve. A család ugyanabból az Unterwachingen nevű helyiségből származott, ahonnan az én családom is, ezt bizonyítják a templomi anyakönyvek. Amikor 2017-ben ellátogattunk Unterwachingen, Oberwachingen és Dieterskirch svábföldi településekre, találkoztunk ottani lelkes lokálpatriótával (*Kurt Rapp*), aki hozzánk hasonlóan őrzi, kutatja és számon tartja szülőföldje helyi értékeit. A kirándulás során Kurt Rapp megmutatta azokat a helyeket, amelyek összefonódnak Makkos Mária történetével.

Dr. Salamin András megemlíti, hogy a makkosi kegyhely kialakulásának érdekes előzménye az a kevésbé ismert közjáték, hogy a Traub család Budakeszin született János fiúkkal visszatért Svábföldre, majd pár év múlva ismét, immár véglegesen Budakeszin telepedett le. Az otthon töltött évek alatt nagybátyja elvitte a fiút a családi Schupfenberg-tanya mellett álló Szent Tölgyhöz. Kurt Rapp őrzi ennek a szakrális helynek az emlékét. Traub János látomása a Budakeszi melletti erdőben álló tölgyfánál kapcsolódhatott svábföldi emlékéhez. Egy nálunk

miséző német vendégatyától megtudtuk, Makkos Mária (Maria Eichel) München mellett is van. A hozzá fűződő történet is nagy hasonlóságot mutat, és keletkezésének ideje is kb. a mienkével azonos időre tehető. Több hasonló vándormotívum – Holl Nusi nagymamájának lourdes-i Szűz Mária szobra, a budakeszi Szenvedő Krisztus-szobor, a hajósi Istennanya-szobor története – köti össze a XVIII. századi betelepülők életét a mai budakeszi családokéval, illetve a kitelepítettekével.

A szentkép története nagyon különleges, engem erősen megragadott, és jól mutatja, miként szövődnek egymásba a szálak, melyek időben és térben is messze visznek. Traub János először egy egyszerű papír szentképet szegezett a tölgyfára, majd egy neves budai festőművésztől, *Falconeri* mestertől vásárolt egy olajfestményt, ami köré fából tákolt védelmet. Ez mű a krisztinavárosi templom kegyképeének másolata: Szoptató Madonna volt. Ez a ritka ábrázolása Máriának egy olasz származású budai kéményseprő közvetítésével az észak-itáliai Re falucska Vérehullató Madonna-képeének másolataként került Krisztinavárosba, s ennek alapján készült Makkos Mária kegyképe. Az eredeti olasz Mária-kép történetét sem hagyhattuk ki a könyvből, mert ide kapcsolódik. A makkosi festmény köré épült a fakápolna, majd a tölgyfáról, annak egy darabjával együtt került a trinitáriusok által épített kőtemplomba. Annak pusztulása alatt a Budakeszi plébániatemplomban őrizték, majd a helyreállítás után, az újraszenteelés előtti napon visszahozták.

A közelmúlt története

Csaknem két dolgos évszázad története után nem lehet kihagyni az 1946-os kitelepítést sem – folytatja Mária –, hiszen mélyen érinti az itt élő családokat, tehát ez is helyet kapott a könyvben. Holl Nusi is mesélt a kemény nélkülözésről, amit én például egy kitelepítési emlékműsoron tovább tudok adni, így őrződik meg a történelem. Édesanyámat is többször meghívták rendkívüli történelemórákra. Maguk a kitelepítettek lassan már meghalnak, az utódaik azonban rendszeresen hazalátogatnak, és ilyenkor mindig eljönnek a makkosi kegytemplomba is, testvérvárosi kapcsolatok jönnek létre.

A régebbi korokba visszamenő család- és helytörténeti kutatások mellett a könyvben a kegyhely XX. és XXI. századi, egészen a jelenkori eseményekig nyúló életét is megörökítjük. Ebben a részben ma is élő budakeszi lakosok mesélnek, veszik elő a családi fényképeket. Édesanyám fiatalkorában ide jártak a cserkészek a romokhoz kirándulni. Az akkor készült fényképeken ő még el tudja mondani, ki kicsoda, és az idősek örömmel fedezik fel magukat, rokonaikat a régi felvételeken. Apám és két ikeröcsém a hatvanas években gyakran jöttek ide templomba, ez jelentette a vasárnapi programot. Búcsúkor a templommal szemben felállított árusbódéból kaptunk búcsú ajándékot: simlabdát, anyósnyelvet. Nagy-

Kocsmai élet
Makkos Márián
a hatvanas
években

bátyám, *Martin* Lőrinc meghívta a közeli pincéjének kertjébe az itt miséző német atyát, a kórustagokat, ez már a nyolcvanas évek „negyvenceppes társasága” volt. Svábul beszéltek, előjöttek a régi történetek, én pedig élvezettel hallgattam. Örülök, hogy már akkor megörökítettem ezeket az emlékeket egy-egy *Neue Zeitung*-cikkből, és most beemeltem a könyvbe is, mert ma már csak öten élnek közülük.

A zarándoklás a magyarországi németek életében ma is fontos szerepet tölt be, rendszeresen szervezek zarándoklatot. A Budapest környéki helységeket nem ritka a német nyelvű mise, de a távolabbi helyekről (Ceglédbercell, Nagyörzsöny, Berkenye) érkezőket is nagyon megéri a hely. A német zarándoklatok közül kiemelkedően jól sikerült a 2012-es, ’13-as és ’18-as. Bár az infrastruktúra hiánya miatt nehézkes ide zarándoklatot szervezni, és Máriaremete, Solymár nagyobb kényelemmel tölti be ezt az igényt, azért mindig van, aki ide kötődik. A zarándoklatot minden alkalommal összekötjük valamilyen kultúrprogrammal, fúvószenekarral, kórossal, néptáncsoport fellépésével.

Érdekes a templom földrajzi és közigazgatási elhelyezkedése – említi meg András. – A templom még Budakeszihez tartozik, egykori Zichy-birtok volt, az előtte levő rét viszont a XII. kerület része. 1873-ban Pest, Buda, Óbuda egyesülésekor a főváros azzal a céllal vásárolta meg a területet, hogy jó levegőjű lakótelepet építsen ide, ám egy 1906-os térképen jól látszik, hogy a templom területét „elfelejtették” tulajdonilag átvezetni, az mintegy ki van hasítva. A templom előtt álló két határvölgy ma is őrzi és jelzi ezt a helyzetet. Ebből a közties állapotból eredt sok probléma is az infrastruktúra fejlesztését, víz felhozatalát, út karbantartását illetően.

Krimibe illő történet, ahogyan a háború után helyreállították a templomot. *Shvoy* Lajos székesfehérvári püspök a szervita rendet bízta meg azzal, hogy titokban kezdjék meg a munkálatokat. Egy véletlen baleset miatt „buktak le”, de ekkor már a szerzetesrendek feloszlása is lehetetlenné tette volna az építkezés befejezését. *Shvoy* püspökátya a bepuszolatlan, félig romos templomot gyorsan felszentelte 1950-ben, mielőtt ez ellehetetlenült volna. Szinte hihetetlen, hogy 10-15 ezer ember vett részt az eseményen. A templomépítés nem volt engedélyezett. Tamás János atya szinte egyszemélyes erőfeszítéssel végzett munkája fokozatosan javított az áldatlan helyzeten. A templom befejezésére – „renoválására”

Májusi litánia az emlékfánál a Makkos Mária-i tisztáson

– 1962-64-ben került sor, „állagmegóvó tatarozást” ugyanis lehetett végezni. Ekkor csodálkozhattak rá a helyiek, az eddig is ide járók, hogy milyen szép lett a templom.

A könyvet a maga 546 képével csakis magas minőségi színvonalon akartuk megjelentetni. Figyeltünk a nagyobb betűméretre, hogy az idősek is szívesen olvassák, hiszen ez az ő történetük is, róluk is szól, nekik is készítettük. A gyökerekig kell visszamenni, azokat a legendákat vagy igaz történeteket kell leírni. Bár a könyv elsősorban Makkos Mária történetéről szól, helyet kapott benne több olyan Buda-hegyvidéki Mária-emlékhely (Mária-szikla, Mária-szurdok, Fenyőfalvi-kereszt, Úti-Madonna, Kút völgyi Boldogasszony, Máriaremete stb.), amelyekről a helyiek sem mind tudnak. Bármerre indultunk is el, újabb és újabb szálak bukkantak elő. Szinte nem tudtuk a könyvet abbahagyni, ám igyekeztünk, hogy Holl Nusi láthassa kiadásban az egészet. A második, bővített kiadásba pedig függetlenül betesszük az ebből kimaradt vagy azóta gyűlt anyagokat. Ami nincs dokumentálva, az elfelejtődik, olyan gyorsan változik minden, ezért is fontos a megőrzés. Nagyon sok kedves visszajelzést és újabb megrendelést kaptunk, ami jól bizonyítja, hogy elértük, amit ezzel a kiadással szerettünk volna: a történelem személyes hangú megörökítését, a budakesziek és a mi Makkos Máriánk bemutatását.

Részletek a könyvből

Üdvözlégy, Mária...

(Anna von Staden)

Üdvözlégy, Mária! – ezzel a bensőséges régi üdvözléssel köszöntöm Istenanyát magasan a Kinzigtal [Kinzig-völgy] feletti barlangjában, amely a mai zarándoklatom célpontja. Hosszú volt az út, amelyet az Istenanya-szobor nagymamám budakeszi fiókos szekrényétől e helyig megtett.

A Mária-tisztelet a Budapest-környéki német falvakban nagyon erős volt, és alig akadt olyan ház, amelyben ne lett volna helye a tisztelt Szűzanyának. Így volt ez nagymamám házában is. Volt egy nagy, szép Lourdes-i Szűz Mária-ja a hálószoba sublótján két gyertya között. Minden este, amikor imára harangoztak, letérdelt előtte és a Rózsafüzért imádkozta.

Legkorábbi élményeim közé tartozik, ahogy mi gyerekek a szoba alkonyati fényében a gyertyák megvilágította szobor előtt térdelünk és az Üdvözlégy, Máriát imádkozzuk. Akkoriban még nem tudtam, hogy ez a napi elmélkedés nagymamám számára az erőforrást jelentette ahhoz, hogy a hét-köznapok nehézségein úrrá tudjon lenni, ami nem volt mindig könnyű.

Később is nehéz időket kellett átélni, amikor a családtagokat 1946-ban egymástól elszakították. A nagymama legidősebb fiának, és nekünk, az ő családjának idegenbe kellett mennünk. Mindannyian az Istenanya-szobor előtt térdepeltünk és áldását kértük.

Az idegenben nekünk is megvoltak a gondjaink és bajaink, és az otthon maradtoknak is jutott a gondokból bőven.

Amikor sok esztendővel később újra nagyanyám házába érkeztem, ő már nem élt – és a régi világ se létezett többé. A sublót már nem állt a régi helyén, és a régi Lourdes-i Madonna-szobor is eltűnt. A rokonok nagyon igyekeztek a távollét éveit elfeledtetni, és a ház szelleme is megváltozott.

Amikor a nagymama hagyatékát átnéztük, a fiatal háziasszony megmutatta nekünk a Lourdes-i Madonnát is, amely elhagyatottan a tárolóban állt. Fájdalmasan vizsgáltam a szobrot, amire fiatal rokonom azt hihette, hogy nagymamám örökségeként tekintek rá. Igen, tényleg azt gondoltam, hogy ez itt Neked nem megfelelő hely, kedves Égi anyám! Így a szobrot gondosan becsomagoltuk és a gépkocsi csomagtartójába fektettük. Nos, ugyanazt az utat kellett megtennie a szobornak is, mint nekünk évekkel azelőtt a nyomorúságba, csak most egy biztos hazába, az „arany Nyugatra” kellett utaznia.

Amikor aztán otthon nagy örömmel kicsomagoltam a kincsemet, elképedt arcokat láttam. A gipsz-Madonna sehogyan sem passzolt a drága modern bútorokhoz és az egyéb belső berendezésekhez. Találtam a szobor számára egy nyugodt zugot, de a szívem nem volt boldog.

A hosszú erdei séták során nemcsak a test talált megnyugvást, hanem a lélek is, Gyakran, amikor a világ, az emberek és a munka már soknak tűnt, vonatra ültem és elutaztam a Fekete-erdőbe. Az unokahúgommal túráztam ott az erdőkön át és új erőt merítettem. Egy ilyen alkalommal meséltem neki az Istenanya-szobrommal kapcsolatos gondjaimról, s ő a hauschi helyi sajtó tudósítására hívta fel a figyelmemet. Egy jámbor erdőgazdálkodó szép, jó kilátású helyen saját maga és a vándorok számára

egy lourdes-i barlangot alakított ki. Ismeretlen huli-
gánok azonban összetörték az abban felállított Ma-
donna-szobrot, így a barlang üres lett.

Odavittem hát a magamét. Így találta meg az I-
stenanya-szobor nagymamám sublótjáról az őt meg-
illető igazi helyét. Es ha az ember jól meggondolja,
akkor talán haza is tért, hiszen elődeink közül né-
melyek nem éppen a Fekete-erdőből jöttek?

Az utam gyakran vezet a meredek hegyoldalon
felfelé, ahol a Kinzigtal fölött ott áll barlangjában a
szobor, hogy nyugalmat találjon, és hogy köszönt-
sön...

Zarándoklat hazánkba – őseink Oberschwabenben

(Anna von Staden)

Honnan jöttek tulajdonképpen elődeink? Őseink
pontos származásának kérdése már apáinkat is fog-
lalkoztatta. Sváboknak neveztek minket Magyaror-
szágon. Ez a megnevezés nem volt mindig kedve-
ző, de az ember elfogadta. Közvetlen közelünkben
volt ugyanis a Sváb-hegy és az emberek emlékeztek
arra, hogy miként született a névadása. Nem a bá-
tor svábok voltak-e azok, akik részt vettek a törökök
elűzésében? A legtöbb honfitársunk abban az idő-
ben, amikor az ember a budai hegyvidéki hazájá-
ban még biztonságban érezhette magát, és a távoli
Svábföldről a bátor harcosok a Sváb-hegyre kerül-
tek, odatartozónak tartotta magát. Amikor aztán a
kitelepítés időszaka jött, azt mondták nekünk: „Egy
batyuval érkeztek, menjetek a batyutokkal oda,
ahonnan jöttetek!”. És akkor újból azt kérdeztük,
valóban honnan jöttünk? Hol van az az ország, hol
vannak a helységek, ahonnan elődeink útra kel-
tek? Amikor Dél-Németországba megérkeztünk,
más kérdések váltak fontossá. Csak amikor a nagy
szükséget legyőztük és a létünk már valamennyire
biztosítva volt, akkor került újra előtérbe ez a szár-
mazási kérdés.

Tényleg honnan jöttünk, hol vannak azok a he-
lyek, ahonnan őseink egykoron elindultak, hogy az
új hazában új létfeltételeket teremtsenek? Egyesek
abban reménykedtek, hogy talán egy ilyen helyen
otthonra lelnek és az annyira hiányolt hazát újból
meglelik. A gyökerek utáni kutatás megkezdődött,
de az eredményre jutás – ahogyan azt minden kutató
tudja – hosszú folyamat. Ma nagyon sajnáljuk, hogy
az a nemzedék, amelynek a kitelepítést a legfájdal-
masabban kellett átélnie, a „hazatérést az őshazába”
már nem élhette meg. Mi, a következő nemzedék
tagjai feladatunknak tekintettük, hogy dokumen-
táljuk a szüleinkkel, nagyszüleinkkel történeteket, és
származásunk kutatását szisztematikussá tegyük.
Nagy energiát fordítunk arra, hogy a feladatunkat
jól végezzük el. Hogy jobban haladjunk, egyesüle-
tet alapítottunk. A Dunai Svábok Családkutatóinak
Köre (AKdFF) – melynek tagjai aprólékos munkával
helységről helységekre keresik az adatokat – 1974-től

működik. A párhuzamos kutatásokkal és rendsze-
res tapasztalatcserékkel komoly eredményeket ér-
tünk el. Az egyesület elnökének, Anton *Wirth*nek
köszönhető – aki nagy odaadással kutatta száрма-
zási helyeket Oberschwabenben [Felső-Svábföldön]
–, hogy ma már sok települést ismerünk, ahonnan
őseink elindultak.

Mi, budakesziek tőle tudjuk, hogy őseink nagy
része Oberschwabenből, a svábok Bussen nevű
szent hegyének gyönyörű vidékéről jöttek. Ma alig
tudjuk elképzelni, hogy az emberek ezeket a szép
helyeket el tudták hagyni, de a rossz életkörülmé-
nyek akkoriban a lakosokat arra kényszerítették,
hogy új megélhetés után nézzenek. Néhány Buda-
keszin élő rokon és barát, akik ismerték a száрма-
zási helyüket, azzal a kéréssel fordultak hozzám,
hogy keressem fel velük ezeket a régóta kutatott he-
lyeket. Mivel a környéket időközben megismertem,
sőt kapcsolatokat is kiépítettem ott, szívesen teljesít-
tettem kívánságukat.

Egy szép szeptemberi napon aztán érkezett
az idő. Az Obermarchtali kolostorban találkoztunk,
ahol örömről vendégszállást is kaptunk,
ami kiinduló és érkezési pontunk lett. Budakeszi-
ről a *Mayer*, *Frankhauser* és a *Winghardt* családok,
Baden-Württembergből a *Mohl*, *Pfendtner* és *Albrecht*
famíliák mai tagjai jöttek. Barátságos találkozás volt
a kolostor kávézójában. Első utunk a kolostor szép
barokk templomába vezetett. A teraszról pompás
kilátás nyílt a Dunára, az életfolyónkra. Még aznap
délután meglátogattuk a közeli Rechtensteint. A ma-
gas vártól a Dunához meredeken leereszkedő szikla
tetején állt néhány ház a folyó mellett. Innen szere-
zte Anton *Hofherr* Moosbeurenből *Walburga Breckl*
nevű párját, hogy vele Budakeszire kivándoroljon.
Ez az első találkozás szárnyakat adott a fantáziának,
ezzel az elbeszélések és visszaemlékezések folyama
elindult. De a tulajdonképpeni, az őseink nyomába
tett utazás csak másnap kezdődött. „Isten nevében
kelünk útra” – ezzel az ősi zarándokénekkal, ame-
lyet biztos, hogy őseink is ismertek, indultunk el
a kolostor kápolnájából. Következő célpontunk a
Frauenbergi zarándoktemplom volt. A Holl-család
ősanyját, *Barbara Bronawentmayert* *Jakob Geiger* –
Jaki bácsi –, a plébános szerint ezzel a hellyel lehet
kapcsolatba hozni.

Tovább indultunk Rotenackeren keresztül Un-
terstadionba. 1712-ben innen vándorolt ki *Mistel*
Georg, aki azután 1722-ben Budakeszin bíró lett,
s ugyancsak innen a *Merkel*, a *Frankenhauser* és a
Mayer család tagjai is. *Mundelkingen*en keresz-
tül – ahol az *Albrechtek* és a *Hofherrek* voltak ott-
hon – *Oberstadion*ba jutottunk, amely nemrég a
Baden-Württemberg legszebb faluja kitüntetését kap-
ta. Számunkra ez a hely nagyon fontos, mert számos
ősünk az itteni, tisztelettel övezett plébániatemp-
lomban kötött házasságot. 1724. október 24-én egy-
szerre három pár esküdött, akik ezután Budakeszire
költöztek. Az ő tiszteletükre elénekeltük a budake-
szi „házassági dalt” [Ehstandslied], amelyet a bete-

A Budakeszi Hagymányórzó Kör Asszonykórusa Makkos Mária

lepülésük után több évvel a budakeszi kántortanító, *Edelmann* komponált.

Ekkor eljött az ideje egy kiadós ebédnek, amelyet Moosbeurenben a régi Serföző-vendéglőben (Brauereigasthof) fogyasztottunk el, amely már őseink idejében is működött. Ismét az itt született Anton Hofherr-re emlékeztünk. A sváb „nokkedlivel” és a magyar gulyással jóllakva Seeheimen keresztül – ahol a Grenek voltak otthon – Grundsheimbe tartottunk, ahonnan a Pfendtnerek és Windghartok származnak. Emmerkingenben hosszabb időt töltöttünk. Az itteni plébánián működött egy „lelki egylet” (Seelenbruderschaft). Erről a közösségről tudjuk, hogy azokért imádkoztak, akik kivándoroltak s végül Budakeszin haltak meg. Egy könyvbeli feljegyzésben megtalálható, hogy Emmerkingen melyik házából származtak, mint pl. Apolona *Sandherrin*.

Mohlok ősanyja, az S. Edmundi-házból, a Frankenhausek az S. Stephani-házból. Így ma meg lehet találni az épületeket is, illetve egykori helyüket, ahonnan az egyes családok származnak. Unterwachingen az a hely, ahonnan akkoriban minden lakos ki akart vándorolni. A falu pompás Kosmas és Damian (Szt. Kozma és Szt. Damján) barokk templomban kilenc pár mondta ki a boldogító igent, mielőtt a nehéz útra elindult volna. Számunkra a Mohlok és a Mayerek voltak fontosak, akiknek a leszármazottai velünk jöttek. Véletlen lehetett talán, hogy mi ebben a templomban éppen egy koncertre érkeztünk?

A nap már lemenőben volt, amikor Dieterskirchen és Aigendorfon keresztül a Bussen-hegyhez érkeztünk. Felérkezve pompás kilátás volt utazásunk jutalma. Úgy éreztük magunkat, mint ahogyan a büsseni ének szólt: „Legalább egyszer egy évben mindenki a hegycsúcson büszkén tekint a felföldre és keresi a saját csücskét”. A sváb szöveg: „Zum wenigsten oi Mol im Jahr stoht jeder uf seim Gipfel, stolz guckt er naus ins Oberland und suacht sein oigna Zipfel”. Nos, megismertük a zugot, amelyet olyan régóta kerestünk.

Következő utunk a Büsseni Istenanyához vitt, megköszönni neki, hogy hazavezetett minket. Kolostorunk bájában egy pohár borra még összejöttünk. Találkozás zárása a következő napon Ulmban történt meg a Donauschwäbisches Zentralmuseum (Dunai Svábok Központi Múzeuma) megtekintésével. A Duna-parton vettünk egymástól búcsút. Ott, ahonnan őseink is útra keltek egykor...

Balányi Klára

Olvassa a BARÁTSÁG-ot!

Fizessen elő most 2021-re!

Éves előfizetési díj: 3000 Ft (1800 Ft + 1200 Ft postaköltség), félévre: 1500 Ft

A folyóirat előfizethető átutalással:

az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége főszámlája,
Barátság folyóirat alszámláján, OTP Bank: 11743057-26413457

e-mail címeink: baratsag@upcmail.hu, eva.mayer@nemzetisegek.hu

honlapunk: <http://nemzetisegek.hu>

Várjuk könyvtárak, iskolák, kisebbségi önkormányzatok, egyesületek, baráti körök jelentkezését!